

DONDER
NR8 ■ 25 NOV '10

idfa

DAGkrant

Volgepakte zalen bij de DocLab presentaties, hier in de Escape Club. Micha Wertheim (op bank links), die gisteravond zijn eigen DocLab event had, met waargebeurde verhalen, kijkt ademloos toe. FOTO: BRAM BELLONI

PRIJS VOOR ZWIJGENDE MEERDERHEID

Voorafgaand aan de vertoning van *The Silent Majority Speaks* wordt vanavond de Cinema Unlimited Award uitgereikt aan de makers: een collectief van anonieme Iraniërs. De prijs is een initiatief van cultuurfonds Hivos. 'We hebben de prijs drie jaar geleden in het leven geroepen om personen of organisaties te steunen die in Azië, Afrika, Latijns-Amerika of het Midden-Oosten een belangrijke bijdrage leveren aan het filmklimaat', legt programmamedewerker Christine Wagner uit.

De film is een collage van burgeropnamen van de Groene Revolutie in Iran. 'Het zijn moedige opnamen, die een cruciaal moment voor de Iraanse maatschappij tonen', stelt Wagner. 'Dat is niet zonder consequenties; de makers kunnen hier zwaar voor gestraft worden.' Om die reden blijven de makers van de film dan ook anoniem. De prijs wordt vanavond in ontvangst genomen door de Iranese vrouwenrechtenactiviste Mahboubeh Abbasgholizadeh. Ook zij benadrukt het politieke belang van de film. 'Hij maakt zichtbaar wat er in die vreselijke tijd in Iran gebeurd is. De professionele journalistiek had daar geen toegang toe; zowel internationale pers als de Iranese journalistiek waren aan banden gelegd.' Abbasgholizadeh werkte het afgelopen half jaar in Nederland aan een eigen filmproject, dat ook om amateuropnamen draait. 'Ik zoek naar een kruispunt tussen

activisme en film maken, en volgens mij is dit soort burgervideo daar het antwoord op. Het toont iets dat normaal niet in beeld komt. Over het algemeen zijn het Iranese journalisten en activisten die gevangen zitten of in ballingschap leven die de aandacht krijgen. Deze film toont juist het gevecht van de gewone Iranese burgers. Ik zie deze Cinema Unlimited Award daarom niet als een filmprijs; het is een prijs voor die mensen in de marge. Ze schrijven geschiedenis, maar blijven onzichtbaar. Deze film geeft hen een stem.' (JB)

The Silent Majority Speaks – The Silent Collective. Do 25 19:00 Tuschinski 4 (met uitreiking Cinema Unlimited Award), za 27 12:15 Munt 13.

Lees ook het artikel over verzetsfilms op pagina 11.

p4 CHINEZEN

'GA EERST MAAR EENS AAN DE SLAG!' Dat roepen Chinezen wanneer Zimbabweanse werknemers klagen over slecht eten en het uitblijven van salaris. Meer verschillen tussen Chinese, westerse en Afrikaanse benadering van werk en ondernemen in het interview met regisseurs Nick Francis en Ronja Yu.

p11 VERZET

Nu de cultuurbarbaren voor de poorten staan, is **OOK IN NEDERLAND HET VERZET, NA EEN TWINTIGJARIGE WINTERSLAAP**, weer gewekt. Wat leert IDFA over verzet tegen destructieve krachten? Dat elke situatie zijn eigen reactie vraagt: van geweld tot kunst.

Filmprofessionals zoeken op Docs for Sale naar documentaires om te kopen

FOTO: FELIX KALKMAN

ODE AAN DE GESTOORDE FAMILIE!

Als er één rode lijn te ontdekken is in de lijst van genomineerden dan zijn dat de bizarre avonturen van de familie. Niet de traditionele familie; dat instituut stortte jaren geleden al in. Nee, de surrogaatfamilie, de alternatieve familie voerde de boventoon op deze IDFA. Voor de genomineerde filmmakers gaat het niet meer om een biologische, maar een emotionele eenheid. Waar het vaak hommeles is.

Kano: An American and his Harem is het bizarre verhaal van een Amerikaan die na de Vietnamoorlog in een afgelegen Filippijns dorp een harem van tientallen vrouwen begon maar ondanks zijn zelfverklaarde vaderrol voor diverse verkrachtingen is veroordeeld. Het voor de buitenwereld traditionele gezin blijkt in *Family Instinct* een bolwerk van incest, drank en ruzies. De jonge Jan Raiber denkt in *All my Fathers* eindelijk zijn biologi-

sche vader ontdekt te hebben, waarna zijn moeder hem uit de droom helpt. De mediageile peetvader in *Marathon Boy* laat zijn jonge wees graag marathons rennen en op de nationale televisie verschijnen. Exploitatie of ontplooiing? In *Stand van de sterren* zijn ruzies in de bijeengeraapte familie schering en inslag. *Abuelos* lijkt de enige film waar een hechte familieband te zien is. Of wat daarvoor door gaat. Als je helemaal niemand hebt, kun je je familie altijd nog van de straat plukken, zoals Boris Gerrets doet in *People I Could Have Been and Maybe Am*. Gerrets verzamelt drie vreemden om zich heen en filmt de groeiende intimiteit tussen hen met zijn mobiele telefoon. Zijn nieuwe familie bestaat in zekere zin dankzij de camera maar wordt er ook steeds meer door gehinderd. De ultieme mediafamilie valt uiteindelijk uit elkaar door het medium dat hen samenbracht. (RR)

DE NOMINATIES VOOR DE IDFA PRIJZEN

FEATURE LENGTH COMPETITION

Position Among the Stars: Leonard Retel Helmrich
Holy Wars: Stephen Marshall
Marathon Boy: Gemma Atwal

MID-LENGTH COMPETITION

People I Could Have Been and Maybe Am: Boris Gerrets
The Hangman: Netalie Braun
Family Instinct: Andris Gauja

FIRST APPEARANCE

Kano: An American and His Harem: Monster Jimenez
Abuelos: Carla Valencia Dávila
Feathered Cocaine: Örn Marino Arnarson, Thorkell S. Hardarson

STUDENT COMPETITION

What's in a Name: Eva Küpper
All My Fathers: Jan Raiber
A Screening at the Tetry Cinema: Igor Chojna

DUTCH DOC

Parradox: In-soo Radstake
Stand by Me: Monique Lesterhuis, Suzanne Raes
Stand van de sterren: Leonard Retel Helmrich

HYVES IDFA DOC U

Revolution: Mayckell Pedrero Mariol
Armadillo: Janus Metz
Autumn Gold: Jan Tenhaven

DOCLAB

Soul Patron: Frederik Rieckher
Highrise/Out my Window: Katerina Cizak
California Is a Place: Zackary Canepari, Drea Cooper

TEGEN HET LIJDEN

Naast de neiging tot strijd en zelfbehoud, beschikt de mens van nature over verhevener eigenschappen als barmhartigheid en zelfopoffering. De Franse denker Simone Weil (1909-1943) stelde haar leven in dienst van laatstgenoemde begrippen en trok daaruit de uiterste consequentie. Het debat van vandaag richt zich op de vraag: Hoe zorgen we ervoor dat het leed van onze medemens binnen draaglijke proporties blijft? Gespreksleider Debra Zimmerman ontvangt Julia Haslett (*An Encounter with Simone Weil*), Andrea Roggom (*I am Free*), Shane O'Sullivan (*Children of the Revolution*) Staffen Julén (*My Heart of Darkness*) en Seong-Gyou Lee (*My Barefoot Friend*). Vanaf 14:00 uur in Escape Club, toegang gratis.

WAT GAAT...

... de Nederlandse regisseur Marjoleine Boonstra vertellen over haar film *Among Horses and Men*? Dat hangt af van de vragen van gespreksleider Daphne Bunschoek, vanavond in de Talkshow. Daarnaast komt Walter Stokman de nominaties van de First Appearance-jury toelichten en betreden de makers van *One Lucky Elephant* de Speaker's Corner. Vanaf 19:30 in de Escape Club.

KIJKEN NAAR HET ZEIKEN

Als u toch in de pisaal staat op het Rembrandtplein, kijk dan even omhoog: daar staat, op het grote scherm van de Escape, Gerrit van Dijk, vooral bekend als een van Neerlands meest vooraanstaande animatiefilmers, continu te zeiken. Voor het project ZEEK fotografeerde hij zichzelf over de hele wereld, met de zelfontspanner, in openbare toiletten.

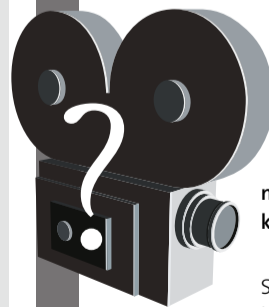
TUSSENSTAND PUBLIEKSPRIJS

Met drie nieuwe titels krijgt de voorlopige top-20, zo tegen het einde van het festival, nog een shotje feel-good. Van de uitwaaibouwplaats voor Amsterdamse randjongeren *The Wild West*, via de oosterse wijsheden van *My Reincarnation* tot het liefdespanorama *Love Etc.*

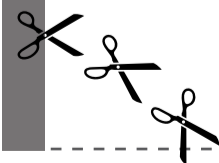
(1)	1	AUTUMN GOLD	9,16
(2)	2	WASTE LAND	9,05
(6)	3	THE WORLD ACCORDING TO ION B.	9,01
(3)	4	KINSHASA SYMPHONY	8,91
(4)	5	THE GREEN WAVE	8,90
(5)	6	POSITION AMONG THE STARS	8,76
(7)	7	YOU DON'T LIKE THE TRUTH - 4 DAYS INSIDE GUANTÁNAMO	8,75
(8)	8	DONOR UNKNOWN	8,69
(9)	9	ITHEMBA	8,68
(10)	10	BUDRUS	8,65
(11)	11	THUNDER SOUL	8,63
(12)	12	AGNUS DEI	8,60
*	13	THE WILD WEST	8,52
(13)	14	ARMADILLO	8,51
(14)	15	KATKA	8,45
*	16	MY REINCARNATION	8,39
(15)	17	AN AFRICAN ELECTION	8,38
*	18	LOVE ETC.	8,38
(16)	19	LOST ANGELS	8,37
(17)	20	IMPUNITY	8,35

VERZIN & WIN

In Staffan Julén's *My Heart of Darkness* reizen vier veteranen van de Angolese oorlog de rivier de Kwando af, op zoek naar vergiffenis en verzoening. In welke fictiefilm uit 1979 reizen drie Amerikaanse militairen een rivier af om een losgeslagen kolonel in Cambodja te vermoorden?

Schrijf de antwoorden en je e-mailadres hieronder op, scheur uit en stop in de speciale IDFA-prijsvraag box, bij de IDFA Shop in de tent op het Rembrandtplein. Je maakt kans op een mooie dvd. Winnaars krijgen per mail bericht.

I amsterdam®

FOTO: CORINNE DE KORVER

In *When China Met Africa* (Nick Francis en Marc Francis) investeren Chinezen op grote schaal in Zambia; in *The Chinese Are Coming to Town* (Ronja Yu) richt een Chinese zakenman zich op de bouw van een handelscentrum in Zweden. Nick Francis: 'Ik gok dat China tegen 2030 de grootste economische macht ter wereld is.' DOOR MARICKE NIEUWDORP

'NATUURLIJK HEB JE IN CHINA OOK REGELS, MAAR DIE ZIJN NIET ZO MOEILIK TE OMZEILEN'

Chinese ondernemers overspoelen de wereld. Niet met restaurants, maar met investeringen in industrieën die nog niet zo heel lang geleden voornamelijk aan westerse partijen toebehoorden. Wanneer je bedenkt dat het kapitalisme pas eind jaren zeventig langzaam het gesloten China binnendrong, is het indrukwekkend hoe snel het land zo veel op economisch vlak heeft bereikt: China staat inmiddels hoog in de toptien van grootste economische wereldmachten. De expansiedrift van het Aziatische land blijft groeien, want het heeft behoefte aan nieuwe afzetmarkten en grondstoffen die niet of te weinig in eigen land te vinden zijn. Bovendien heeft China het vermogen om ze elders te halen. Chinese zakenlieden, uit staatsbedrijven, maar steeds vaker ook private ondernemers, investeren overal ter wereld.

STRAFFE HAND

Nick Francis en Marc Francis (die niet bij het interview aanwezig is) volgden Chinese entrepreneurs die kozen voor handel in en met Zambia. Een Chinese boer heerst er met straffe hand over zijn lokale landarbeiders en een ingenieur probeert, in

opdracht van een Chinees staatsbedrijf, een weg aan te leggen met behulp van Zimbabwaanse bouwvakkers. Er moeten wel wat hindernissen genomen worden. De Chinezen spreken geen lokaal dialect en de Zimbabwanen geen Chinees. Zelfs het Engels, voertaal in Zimbabwe, is lastig aangezien de meeste Chinezen het gebrekkig spreken. Nick Francis: 'Ze moeten elkaars taal snel gaan leren om bruggen te kunnen bouwen. Op het moment zijn die bruggen nog zeer fragiel.'

Met de Chinezen in Zweden was het met de communicatie niet veel beter gesteld. Ronja Yu: 'Alle gesprekken liepen via vertalers. Dat leverde veel ruis en onduidelijkheid op, veel informatie gaat verloren tijdens het tolken. Vooral bij belangrijke vergaderingen gaf dat problemen; eigenlijk begreep niemand elkaar. De bouw van het Chinese handelscentrum werd er enorm door vertraagd.' Yu volgde enkele jaren een Chinese ondernemer die met de bouw van een handelscentrum in de Zweedse stad Kalmar wilde investeren. De Zweden waren er bijzonder blij mee: Kalmar is een stad zonder werkgelegenheid en jonge inwoners vertrekken

NICK FRANCIS EN RONJA YU OVER CHINA'S OVERNAME VAN DE WERELD

'GA EERST MAAR EENS AAN DE SLAG!'

Ronja Yu en Nick Francis

en masse. Het centrum zou werkgelegenheid bieden en Kalmar uit de crisis kunnen trekken. Het project begint voorspoedig, maar de Chinese en Zweedse benadering blijkt toch heel verschillend: Zweedse regeltjes en wetten vertragen de boel waanzinnig, tot grote ergernis van ondernemer Luo. Yu: 'Natuurlijk heb je in China ook regels, maar die zijn niet zo moeilijk te omzeilen.'

'BIJ GESPREKKEN MET CHINEZEN VOELEN AFRIKANEN DAT ER NIET OP ZE NEERGEKEKEN WORDT'

CORRUPTIE

Luo koos, zo vertelde hij, voor Zweden omdat het een land is zonder oorlog en zonder corruptie. Maar hij stuitte te laat ook op nadelen. In China had hij een dergelijk project met gemak binnen een jaar van de grond gekregen, in Zweden werden het er vijf. Ik merkte wel dat de Zweden echt probeerden de bureaucratische processen te versnellen om Luo tegemoet te komen. Toch konden ze om bepaalde zaken niet heen, bijvoorbeeld om veiligheidsvoorschriften, die bij Chinezen niet zo hoog op de prioriteitenlijst staan.' Francis: 'Dat is inderdaad opvallend. Ook in Zambia maakten

The Chinese Are Coming to Town

When China Met Africa

vooral arbeiders zich regelmatig zorgen over hun veiligheid tijdens het werken aan de weg. Wat te doen als er een bedrijfsongeval plaats zou vinden? Ook klaagden ze over het slechte eten en de betaling van salaris, wat de Chinezen op hun beurt onbegrijpelijk vonden: ga eerst maar eens aan de slag! Chinezen benaderen arbeid net even anders: als een Chinees iets bereiken wil, werkt hij door totdat hij het voor elkaar heeft. Dat is niet per se de werkcultuur zoals die in Zambia heerst.'

HULP

Ondanks dergelijke obstakels was de Zimbabwaanse Minister van Commercie en Industrie bijzonder in z'n nopjes met de werkwijze van zijn Chinese investeerders, getuige de documentaire. Hij schetst met een brede lach hoe westerse bedrijven een voorstel doen voor wegenbouw – compleet met PowerPoint-presentaties, regelgeving en uitgebreide vooronderzoeken – en de Chinese ingenieur alleen maar vraagt waar hij kan beginnen. Ook in Zweden waren de Chinezen meer dan welkom. Yu: 'Er zijn in rijke Europese landen veel met Kalmar vergelijkbare gevallen. Ooit bloeiende steden die in een crisis zijn beland door gebrek aan werkgelegenheid en de daaropvolgende uitstroom van jonge mensen. Zo'n stad kan een grote Chinese investeerder goed gebruiken. Hoe hij ook te werk gaat.' Francis: 'Het is inderdaad een trend in Europa. Neem Griekenland. China schiet te hulp en dat is zeer welkom. Chinese investeerders zijn op het moment bereid veel grotere risico's te nemen dan hun westerse concurrenten. Voor partijen die afhankelijk zijn van zo'n geldschieter, is de keus dan snel gemaakt. In Afrika is er een enorme behoefte aan infrastructuur en de Chinezen springen daar, sneller dan het Westen, op in. Chinezen zien Afrika als een kans, westerse landen als een liefdadigheidsobject. Dat is een fundamenteel verschil. Ook de toon van de gesprekken, zoals de minister in de film benadrukt, is heel anders dan wanneer hij te maken heeft met westerse regeringen of bedrijven. Bij gesprekken met Chinese onderhandelaars voelen Afrikanen dat er niet op ze neergekeken wordt. Er vindt een gesprek plaats tussen gelijken. Daarom staat de deur wijd open voor China.'

ACHTERTUIN

Francis en Yu zijn aangenaam verrast door het sterk overeenkomende thema in hun beider film. Francis: 'Het feit dat jij op dit moment eenzelfde soort verhaal hebt gemaakt, bewijst dat het thema echt speelt. Ik gok dat China tegen 2030 de grootste economische macht ter wereld is.' Yu knikt: 'Dat denk ik dus ook.' Francis: 'De aanwezigheid van China in Afrika is wat mij betreft het begin van een enorme politieke verschuiving wereldwijd. Dit is slechts één hoofdstuk in een groter verhaal over globalisering.' Yu, die haar onderwerp op het spoor kwam door een nieuwsbericht, ziet haar film in de eerste plaats als een verhaal over dromen. Yu: 'Het is vooral een menselijk geschiedenis over deze tijd, waarin globalisering je achtertuin raakt. Dat proces is, zo blijkt, voor alle partijen ingewikkeld. Bijvoorbeeld vanwege culturele verschillen en taalbarrières.' Ook Francis denkt dat hun verhalen het begin markeren van nieuwe relaties, die nog in de kinderschoenen staan: 'We hebben het in beide gevallen over twee heel verschillende beschavingen die samen gaan werken. Dialoog en communicatie worden voor iedereen heel belangrijk, nu China zo'n enorme macht aan het worden is.'

Beide makers lieten bewust zien hoe globalisering en de rol die China daarin hebben effect heeft op de basis: de burgers, de arbeiders. Dat leidt in beide gevallen tot ietwat surrealistische taferelen van mensen die elkaar amper begrijpen – maar wel van plan zijn samen aan een toekomst te bouwen. Of de beloofde gouden bergen uit China ook daadwerkelijk komen, moet op termijn blijken. Te negeren valt de expansiedrift van de Chinezen in ieder geval niet. Francis: 'Het Westen is al lang aanwezig in Afrika en andere delen van de wereld, maar er verandert iets. Ik denk dat westerse regeringen en bedrijfsleven China niet moeten onderschatten. En dat we het land en de mensen echt moeten leren kennen.'

The Chinese Are Coming to Town - Ronja Yu. Do 25 16:30 Tuschinski 6.

When China Met Africa - Marc Francis en Nick Francis. Vr 26 21:45 Munt 12; zo 28 12:00 Tuschinski 6.

'ALLES VOOR DE FILM'

Michiel Brongers

FOTO: NICHON GLERUM

Het geluk lacht Michiel Brongers toe: hij krijgt een kindje. Dan worden zijn beide benen verbrijzeld bij een aanrijding. In *Blame Omar* worstelt Brongers met de schuldvraag. Zal hij Omar, de chauffeur, bellen of niet? 'Omar was mijn God geworden, op wie ik boos kon zijn.'

De egodocumentaire heeft een aantal valkuilen, beseft Brongers. 'Daarom was ik op zoek naar een manier om mijn persoonlijke verhaal te ontstijgen. Als ik met mensen over het ongeluk sprak, schoot iedereen gelijk in conclusies. Over taxichauffeurs, over de naam Omar – die riep meteen allemaal onderbuikgevoelens op. Ook wat ik moest doen: hem niet bellen of juist wel. Met die verwachtingen speel ik in de film.' Op de avond van het ongeluk hadden Brongers en zijn vriendin net aan hun vrienden verteld dat ze een kind verwachtten. In opvallend open interviews bespreekt hij later met diezelfde vrienden het ongeluk en wat daarna gebeurde. 'Via hen vertel ik dingen die ik niet over mezelf zou kunnen zeggen. Dan denken mensen toch: meneer gaat even al zijn zielenroerselen met ons delen. Ik voorzag dat mijn vrienden verschillende visies zouden hebben, die overeenkomen met de gespletenheid in mijn hoofd. Het zijn de engeltjes en duivels op mijn schouder. Ik wil mezelf geen slachtoffer voelen, ik wil niet zielig zijn. Ik had

ook dood kunnen zijn. Maar het had niet hoeven gebeuren, als iedereen wat beter had opgelet.' Hij doorsnijdt het moeizame revalidatieproces met fragmenten van de interviews. 'Ik gebruik ze om het proces in mijn hoofd weer te geven. Ik wist dat mijn vrienden Merel en Luuk veel kritischer zouden zijn, of Merel op zijn minst meer empathisch richting Omar, want zij had hem na het ongeluk gesproken. Daar hebben we het anderhalf jaar niet over gehad: wat gebeurde er nu precies die avond. Zij zijn er ook nooit over begonnen.' Dat je als regisseur ook bij de montage zit, heeft een groot voordeel. 'Daardoor heb ik me helemaal niet ingehouden tijdens de opnamen. Het belangrijkste was dat het niet nepperig was. Natuurlijk pikte de editor er meteen de pijnlijke dingen uit. Maar ik heb geen enkele keer dwars gelegen. Alles voor de film.' (WK)

Blame Omar – Michiel Brongers. Do 25 16:00 Munt 09; za 27 18:45 Brakke Grond Rode Zaal.

DE 21E EEUW

'NOKIA BLAAST HOOG VAN TOREN'

Blood in the Mobile

'Ik ben geen journalist. Ik kan alleen een verhaal vertellen vanuit een subjectieve positie.'

In *Blood in the Mobile* is dat zijn verantwoordiging als elektronicaconsument. De Deense documentairemaker Frank Piasecki Poulsen belt al vijftien jaar met een mobieltje van Nokia, totdat hij erachter komt dat het Finse bedrijf 'conflictmineralen' in zijn producten verwerkt. De winning van kassiteriet in Congolese mijnen, financiert mede de zich voortslepende burgeroorlog in het Afrikaanse land.

Poulsen dringt met zijn camera meerdere keren het hoofdkantoor van Nokia binnen. Hij ondervraagt de gedelegeerden kritisch, maar ze krijgen ook de kans hun weerwoord te geven. Daardoor ontstaat toch een afgewogen beeld. 'Nokia blaast hoog van de toren als het gaat om het nemen van sociale verantwoordelijkheid', aldus Poulsen. 'Ik geloof ook best dat hun pogingen de oorlog te beëindigen

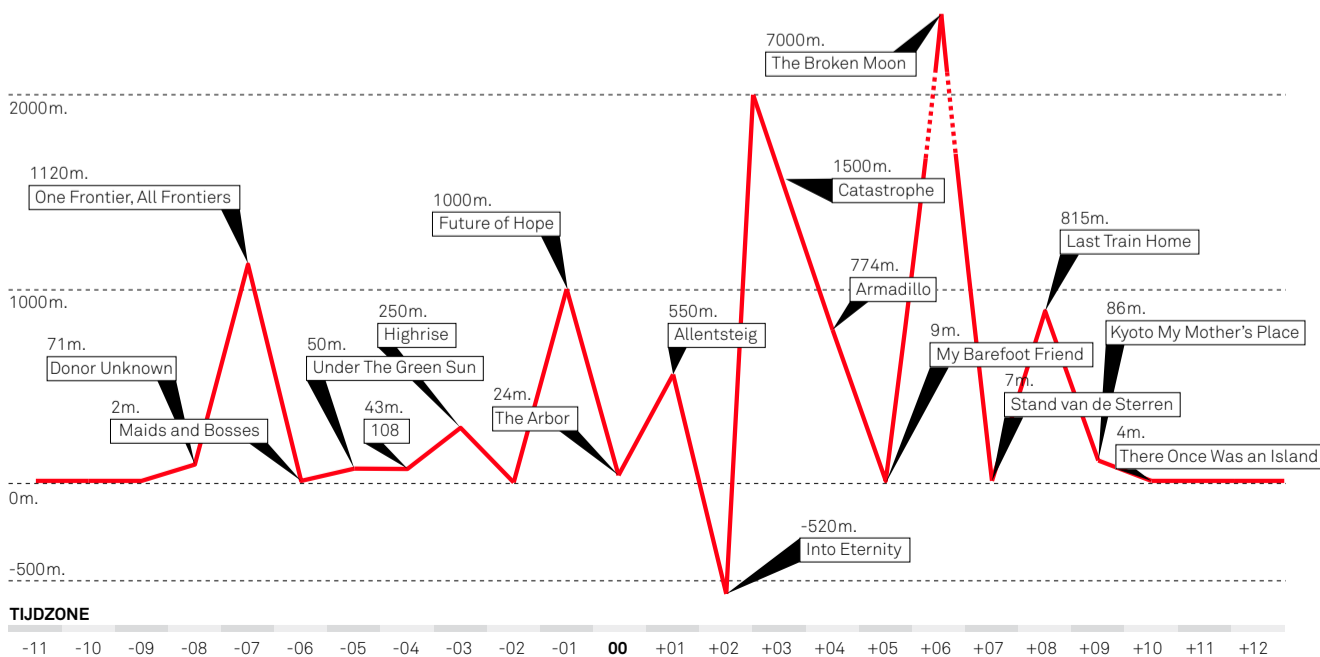
oprecht zijn. Dit ligt alleen duidelijk niet volledig binnen hun macht.' Is Poulsen, naast activist, dan toch een beetje journalist? Een objectieve subjectivist, die zijn eigen mening niet onder stoelen of banken steekt en, zonder cynisme, ook ruimte laat aan de 'tegenpartij'? 'Toen ik tien jaar geleden op de filmschool zat, waren egodocumenten populair. Iedereen staarde in zijn eigen navel. Michael Moore paste die persoonlijke benadering toe op politieke onderwerpen. Maar misschien slaat die trend nu weer een andere richting in. Mijn docent zei altijd: "Mensen zijn denkende wezens. Ze willen hun eigen conclusie kunnen trekken." Ik maak volstrekt duidelijk wat mijn standpunt is, maar wil het niet te agressief opleggen.' (NB)

Blood in the Mobile – Frank Piasecki Poulsen. Do 25 11:45 uur Munt 11; vr 26 10:30 uur Tuschinski 1; za 27 10:30 uur Munt 9.

'JESUS, SORRY GUYS, THERE'S A FUCKING HUGE CROCODILE OVER THERE...!'

onderbreekt Marius van Niekerk de gesprekken over oorlog en vergiffenis in *My Heart of Darkness*, vandaag om 15:45 in de Brakke Grond Expozaal.

DWARSDOORSNEDE

Op IDFA 2010 zijn 280 films te zien die zich afspelen in 87 verschillende landen. Het diagram toont de geografische hoogte- en dieptepunten in het festivalprogramma. Op de horizontale as zijn de verschillende absolute tijdzones geplaatst. Voor elke tijdzone is bij een film die zich daar afspeelt de hoogte aangegeven van de opnamelocatie. Absoluut hoogtepunt is *The Broken Moon*, een film over een nomadengemeenschap in de Himalaya. Het dieptepunt is *Into Eternity* over de bouw van Onkalo, een ondoordringbaar ondergronds depot voor de opslag van Fins nucleair materiaal. Snelste daler is *Catastrophe* over het fatale vliegtuigongeluk van de Poolse president Lech Kaczynski.

XML Architecture Research Urbanism, met dank aan Joost Broeren

bron: www.idfa.nl/dagkrant

‘VAMPIER LOEREND OP MAAGDENBLOED’

Risteard Ó Domhnaill

FOTO: NICHON GLERUM

‘De actievoerende dorpsbewoners werden in de media gecriminaliseerd en afgeschilderd als anarchisten of terroristen, die de vooruitgang willen tegenhouden’, vertelt Risteard Ó Domhnaill, regisseur van *The Pipe*, waarin het Ierse vissersdorpje Rosspport zich verzet tegen de plannen van Shell om een gaspijplijn onder het dorp door te trekken. ‘De media richtten zich uitsluitend op de sensationele kanten van het conflict. Daar wilde ik iets tegenover zetten. Na een half jaar had ik een enorme hoeveelheid materiaal verzameld.’ Dat filmen zou vier jaar duren en het resultaat heeft een open einde, want de zaak is nog altijd onder de rechter. ‘Dat pleit wel voor de werking van onze democratische beginselen’, aldus Ó Domhnaill. ‘Shell is al meer dan tien jaar in dit project aan het investeren. De pijp van de gasbel naar de kust, over een afstand van vijftig mijl, is allang klaar. Alleen dat laatste stukje onder het vasteland wordt vooralsnog geblokkeerd. De wetten, waar multinationals zich doorgaans achter verschansen, worden in dit geval tegen Shell ingezet.’

Het filmen over een langere periode had tot gevolg dat de opzet van het verhaal evolueerde. Ó Domhnaill: ‘Aanvankelijk wilde ik werken met pratende hoofden

en een commentaarstem. Die heb ik eruit gegooid en vervangen door een paar karakters die ik van nabij volg. Zo kon ik me concentreren op de impact van zo’n gebeurtenis op het dorp. Voordat Shell verscheen, liep er in Rosspport één veldwachter rond – daarna verscheen er een peloton van tweehonderd gardisten. Onenigheden hebben in zo’n kleine gemeenschap een lange nasleep en kunnen deze generaties lang splijten.’ De openingsbeelden van *The Pipe* zijn overweldigend. Vanuit de lucht is het landschap aan de Ierse westkust te zien, dat er groen en onaangetaast bijligt. ‘Dat hebben we als laatste opgenomen’, bekent Ó Domhnaill. ‘Nog een hele krachttoer, want het moest met een handcamera worden gedraaid. De helikopter manoeuvreerde zich soms schokkerig langs rotspartijen, maar onze cameraman is er toch in geslaagd een gladgestreken resultaat af te leveren. Het was essentieel voor de dramatische opbouw van mijn film: een modern realistisch sprookje over een schone maagd die bedreigd wordt door een vampier, die op de loer ligt om haar leeg te zuigen.’ (PvdG)

The Pipe – Risteard Ó Domhnaill. Do 25 22:15 uur Brakke Grond Expozaal; vr 26 19:00 uur Brakke Grond Rode Zaal.

FOTO: NICHON GLERUM

DE BEZOEKERS VAN...

THE WORLD ACCORDING TO ION B.

Dinsdag 23 november 11:45 uur, Tuschinski 4

Jaap (65) en Mies Kamp (64), gepensioneerd echtpaar:

JK: ‘Die Ion Barladeanu is enorm goed in recycling. Hij knipt stukken uit weggegooid kranten en tijdschriften, en plakt die aan elkaar tot collages die de Roemeense communistische dictator Ceausescu te kijk zetten. Supercreatief.’

MK: ‘Voor anderen is het rotzooi, maar hij maakt er kunst van. Ion wordt alleen pas heel laat ontdekt. Na een jarenlang zwerversbestaan helpt galeriehoudster Alexander Nanau hem alsnog aan een carrière. Nu exposeert hij op dezelfde tentoonstellingen als Warhol en Duchamp. Hij is één geworden met de grote helden van de pop-art.’

JK: ‘Aan het begin van de film zie je hem op een oude matras met vieze kleren. Boven hem stort iemand afval uit het raam, dat hem op een paar meter na mist.’

MK: ‘En dan geeft Alexander hem die make-over. Hij gaat met Ion naar de tandarts en de kapper, laat zijn schoenen poetsen, en vliegt met hem van de ene naar de andere expositie.’

JK: ‘Daar blijft Ion meestal stil in een hoekje staan. Hij heeft moeite zichzelf te presenteren.’

MK: ‘Dat heeft iets droogkomisch.’

JK: ‘Er zit sowieso veel humor in. En het is knap gefilmd.’

MK: ‘Met aparte muziek. Ik kwam er echt met een glimlach uit.’ (NB)

DRAAIT ER NOG WAT LEUKS? KLEIN LEED IN POLEN

Het zit hem allemaal niet mee, Darek Ambroszczyk, eigenaar van een klein, wegwijnend bioscoopje in het Poolse Łódź. Vroeger was het charmante bioscoopzaaltje ongetwijfeld elke avond afgeladen; de kans dat die tijden terugkeren is klein. Als een tragikomische kruising tussen mr. Bean en Basil Fawlty schuifelt Darek door het leven, dat niet meer is zoals het was.

Voor het oude bioscoopje met het vervallen uithangbord wacht hij, op zijn rieten stoel tussen de geparkeerde auto’s, op klanten die niet komen.

En als er toch een bezoeker komt, dan wil die natuurlijk net de film zien die de dag ervoor draaide, dat zul je altijd zien. Een telefoontje van een potentiële bezoeker doet hem bijna uit zijn vel springen van woede. Hoeszó wil deze klant alles weten over juist die film die hij zelf niet heeft gezien? En hoezo willen ze zo véél weten? ‘Nee mevrouw meer kan ik u niet vertellen’, verzucht hij, ‘dan verklap ik de plot.’ Zelfs de avondmaaltijd blijkt voor Darek een worsteling, wanneer hij met een lepel probeert een groot stuk vlees op beschaafde wijze naar binnen te werken. Pas aan het eind van de film zien we hem lachen. Op een oud tv’tje kijkt hij naar een archiefbeeld over zijn oma die de kippen voert. Kon het maar, verzucht hij: in zijn tv’tje springen, terug naar toen. (RL)

A Screening at the Tatry Cinema – Igor Chojna. Do 25 16:45 uur Munt 10; vr 26 21:00 uur Munt 13.

MOVIE THAT MATTER THE GAMESTER

Dissident Viktor Dasjok portretteert de ‘laatste dictator van Europa’, de Wit-Russische president Aleksandr Loekasjenko. Hij doet dat door Loekasjenko’s publieke optredens, waarin deze optreedt als grote leider of weldoener van het volk, met bijtend sarcasme te becommentariëren. Daarbij ‘verwoordt’ hij ook de gedachten van de presidentszoon, die door zijn vader naar elke groot evenement wordt meegesleept.

The Gamester – Viktor Dashuk. Do 25 16:45 uur Munt 10; vr 26 21:00 Munt 13.

ALBERT HAHN

VERZET NU DE CULTURBARBAREN VOOR DE POORTEN STAAN IS OOK IN NEDERLAND HET VERZET, NA EEN TWINTIGJARIGE WINTERSLAAP, WEER GEWEKT WAT LEERT IDFA OVER VERZET TEGEN DESTRUCTIEVE KRACHTEN?

DOOR RONALD ROVERS

Het zal niemand verbazen dat *het beeld* op een documentairefestival het belangrijkste wapen tegen tirannie blijkt te zijn. 'Beelden hebben een vreemde kracht', zegt een stem in *The Silent Majority Speaks*. De door een anoniem collectief gemaakte film over de protesten rond de Iraanse presidentsverkiezingen toont de macht en het risico van beelden. Dankzij de verzameling schokkerige amateuropnamen zien we wat de religieuze dictatuur kostte wat kost wilde verhullen: de enorme omvang van de protesten voor en na de verkiezingen van 2009 en hun gewelddadige onderdrukking nadat Mahmoud Ahmadijad zichzelf tot winnaar had uitgeroepen. De film toont ook de risico's: de makers van de film staan niet op de aftiteling en alle gezichten van demonstranten zijn onherkenbaar gemaakt. Want de makers weten dat elke moderne dictatuur televisie, internet en documentairefestivals afschuimt op zoek naar het gezicht van de oppositie. Inderdaad, misschien zit de Iraanse geheime dienst naast u in de zaal. Het zijn immers geen idioten. *The Silent Majority Speaks* wisselt de telefoonopnamen slim af met historische beelden, die duidelijk maken dat Iran al meer dan honderd jaar geteisterd wordt door despoten. Religieuze en wereldlijke dictaturen wisselen elkaar bij toerbeurt af en het Westen grijpt zo nu en dan in wanneer het denkt dat zijn economische belangen op het spel staan. Wat een tragiek voor een land met zo'n mooie, trotse en oude cultuur.

RIJM

Het beeld is een machtig medium – de IDFA-documentaire *Burma Soldier* wordt op dit moment ingezet om het verzet tegen tirannie onder de Birmese bevolking te vergroten – maar de verzetsstrijder heeft meer tot z'n beschikking. Wist u dat Brazilianen

in Iraakse vluchtelingenkampen in Syrië de capoeira gebruiken om strijdende partijen met elkaar te verzoenen? Ook een vorm van verzet, maar nu tegen de oorlog als destructieve kracht. *Cultures of Resistance* van Iara Lee laat zien op welke manieren mensen zich verzetten tegen onderdrukking. Hoe graffitikunstenaars in Iran protesteren tegen de dictatuur ('Er is zo veel ruimte om jezelf uit te drukken en systemen te veranderen!'), hoe vrouwen in Rwanda na de genocide van 1994 het land proberen op te bouwen ('Het Rwandese parlement heeft het hoogste aantal vrouwen van alle parlementen in de wereld. Dat alleen al is een vorm van conflictoplossing.'), hoe een succesvol fotomodel in het Westen het verhaal over kindsoldaten in Liberia vertelt, hoe een cartoonist daar getuigenverlagen vastlegt, hoe rappers in Palestina zich in hun muziek tegen de Israëlische bezetting keren (*The Furious Force of Rhymes* gaat dieper in op rap als protestmuziek), hoe in Colombia jaarlijks 150 duizend mensen een poëziefestival in Medellín bezoeken om het geweld in de stad te overstemmen. 'Verzet moet niet alleen tegen iets zijn, het moet altijd iets creëren, het moet een katalysator zijn', zegt een voice-over. 'De geest kan pessimistisch zijn maar de wil moet activistisch zijn', zegt de Iraanse multimediakunstenaar en *Women Without Men*-scenarist Shoja Azari.

NAVELSTRENG

En zo is het. De aanval is het beste wapen. In het aangrijpende *Pushing the Elephant* staat verzet voor steeds opnieuw vertellen wat er gebeurd is. Iedereen getuige maken. Rose Mapendo reist de wereld rond om te vertellen wat haar tijdens de Tweede Congolese oorlog (1998-2003) is overkomen. Ze zat lange tijd ondergedoken, zwanger van wat later een tweeling bleek te zijn. De omstan-

digheden bij hun geboorte waren zo belachelijk slecht dat ze vanuit haar schuilplaats 's nachts de straat op moest om iets te vinden om de navelstreng mee door te snijden. Haar man werd later in een dodenkamp vermoord, op gehoorafstand van het gezin. Een van haar oudere dochters werd er verkracht en baarde het kind van de dader. Uiteindelijk lukte het Rose om met acht van haar negen kinderen naar de Verenigde Staten te vluchten, waar ze zichzelf lezen en schrijven leerde en terug begon te vechten. Tegenwoordig geeft ze lezingen voor vluchtelingenorganisatie UNHCR en reist ze naar Congo om vrouwen weerbaarder te maken.

VERGROOTGLAS

Ook wanneer vreedzaam verzet niet werkt, hoeft je niet meteen naar geweld te grijpen. Je kunt wel de aanval scherper inzetten. *The Gamester* en *Lobotomy* gebruiken allebei de stijl-middelen sarcasme en ironie om de despotische spelletjes van machthebbers te ontmaskeren. Viktor Dasjoek laat zien hoe de Wit-Russische dictator Aleksandr Loekasjenko de bevolking onderdrukt en voorziet de beelden van bijtend commentaar. In zijn ironische aanklacht *Lobotomy* verzet Joeri Chasjtsjavatski zich tegen de misleiding en propaganda door de Russische staatstelevisie door de berichtgeving rond het recente conflict tussen Rusland en Georgië onder een vergrootglas te leggen. Natuurlijk grijpen sommige verzetsstrijders naar geweld nadat alle andere middelen zijn uitgeput. Wat anders? De terreur van een lid van de Duitse RAF in de korte animatie *Tus-silago* is nog van een aandoenlijk amateurisme. Maar in de episodes 'Nigeria' en 'Congo' in *Cultures of Resistance* zijn mensen bereid tot extreem geweld, nadat elke andere vorm van vreedzaam verzet zinloos is gebleken. In Congo wordt de tactiek van massaverkrachtingen ingezet om mensen weg te jagen uit

hun dorpen, waarna waardevolle minerale grondstoffen geplunderd en verkocht worden aan westerse bedrijven, vertelt een lid van een gewapende factie. Hij ziet geen andere weg meer dan geweld om zich te verzetten tegen 'de verkrachting van ons land en onze vrouwen'.

POP-ART

Maar vreedzaam verzet kan helpen. *Budrus* is het verhaal van Ayed Morrar en zijn vijftienjarige dochter Iltezam die zich met een geweldloze beweging verzetten tegen de dreigende verwoesting van hun dorp en olijfboomgaarden door de Israëlische Muur. Ze verenigden leden van Fatah en Hamas, introduceerden een vrouwelijke leider en nodigden honderden Israëli's uit om de strijd te steunen. Hun succesvolle verzet leidde tot soortgelijke acties in andere Palestijnse dorpen. De uiterst doorgevoerde consequentie is om je hele leven tot verzet te maken. Dat is wat de Roemeense zwerver en kunstenaar Ion Barladeanu doet in *The World According to Ion B.* Na een traumatische jeugd onder de dictatuur van Ceaușescu leefde Barladeanu veertig jaar lang buiten de maatschappij. Ondertussen legde hij de tijd vast in meer dan vijftienhonderd pop-art collages. Wat de film ook laat zien is dat de één zijn verzet de ander zijn overlast is: niet alle omwonenden zijn blij met Barladeanu's jarenlange verblijf in het steegje naast hun flatgebouw. Zij zullen op zoek moeten naar hun eigen vorm van verzet. *Pushing the Elephant* – Beth Davenport en Elizabeth Mandel. Do 25, 11:00 uur Tuschinski 5. *The Silent Majority Speaks* – [regisseurs anoniem]. Do 25, 19:00 uur, Tuschinski 4. *Cultures of Resistance* – Iara Lee. Do 25, 11:15 uur, Munt 9. *The World According to Ion B.* – Alexander Nanau. Do 25, 18:15 uur, De Munt 9. *The Gamester* – Viktor Dashuk. Do 25, 16:15 uur, De Munt 10.